

УДК 338.43

DOI: 10.35432/tisb292023289733

ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗБУДОВИ МИРУ: ПРАКТИКИ ІНКЛЮЗИВНОГО ВРЯДУВАННЯ В ГРОМАДАХ

Попов Микола Петрович

к.н.держ.упр., професор,
професор кафедри публічного управління та
регіоналістики
Національний університет «Одеська політехніка»
<https://orcid.org/0000-0003-0204-1810>

Умнова Тетяна Василівна

здобувач
Інститут публічної служби та управління
Національний університет «Одеська політехніка»
<https://orcid.org/0009-0009-5252-9401>

В сучасному світі спостерігається швидкий розвиток процесів демократизації та гуманізації. Важливого значення набула інклюзія, що призвело до виникнення теорії інклюзивного розвитку, яка вивчає проблеми нерівного розвитку та справедливого розподілу всіх ресурсів.

Як зазначають дослідники «нині Україна переживає складний час у зв'язку з викликами, пов'язаними з війною, яка впливає на загальну державну політику у всіх сферах. Одним із найважливіших пріоритетів в цей період є захист прав та свобод людей. В першу чергу – це право на життя, здоров'я, правовий та соціальний захист» [6, с. 48].

На Урядовому проталі в рубриці «Інклюзивна політика» розміщена інформація, яка на наш погляд надає дуже вузьке розуміння поняття інклюзивності, трактуючи інклюзію як процес збільшення ступеня участі всіх громадян в соціумі, у тому числі людей з інвалідністю та інших маломобільних груп населення (люди похилого віку, вагітні жінки, тощо) [3]. Безумовно задоволення потреб маломобільних груп населення та дітей з особливими освітніми потребами – є одним з пріоритетних напрямків діяльності представників місцевої влади. Зокрема, щодо зручності людям з особливими потребами жити і пересуватися в межах громади, отримувати освіту. Але сьогодні інклюзивна політика стосується достатньо великої кількості соціальних груп населення.

Електронна версія великої української енциклопедії визначає інклюзивність політики як «субстанціональна властивість політики проникати у соціально-економічну, культурно-духовну та індивідуальну сфери життя суспільства, впливати на різноманітні інститути та процеси різного масштабу та просторового виміру» [5].

Розглянемо окремі практики інклюзивного врядування в громадах.

На сучасному етапі розвитку, це питання постало край гостро. Причиною цьому стала агресивна та окупаційна політика російської федерації, яка почалася з окупації та подальшої анексії Криму, продовжилася вже на Сході України у вигляді активних бойових дій, гібридної війни та агресії і повної підтримки росією терористичних угруповань, а з 24 лютого 2022 року відкритий військовий напад росії на Україну. Невипадково ще у 2014 році було запроваджено Програму ООН із відновлення та розбудови миру, яку реалізують чотири агентства ООН: Програма розвитку ООН (ПРООН), Структура ООН з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок (ООН Жінки), Фонд ООН у галузі народонаселення (UNFPA) і Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО)

[4].

Програма спрямована на зміцнення громадської безпеки та соціальної згуртованості, підтримку відбудови економіки постраждалих від конфлікту громад і реалізацію реформ децентралізації влади та охорони здоров'я на підконтрольних уряду України територіях Донецької та Луганської областей.

Мельник М.А. наголошує «повномасштабна російсько-українська війна змінила роботу всіх інституцій держави. Велика кількість людей не могли виконувати своїх професійних функцій у зв'язку з окупацією окремих регіонів. Потребували евакуації та відновлення тисячі установ та підприємств. Деякі з них змогли організувати роботу в дистанційному режимі. Велика кількість жінок та дітей виїхала за кордон. Держава стикнулася з безліччю проблем щодо внутрішньо переміщених осіб та необхідністю забезпечення їх нагальних потреб. В зонах активних бойових дій найбільш вразливими стають люди з інвалідністю, діти та літні люди. Про належне дотримання прав і свобод громадян в окремих регіонах країни зовсім не йшлося, бо стояло питання збереження їхнього життя» [6, с. 47].

Програма ООН із відновлення та розбудови миру підтримала реалізацію реформи місцевого самоврядування та реформу децентралізації влади на сході України. Зокрема, здійснено навчання місцевих органів влади основам фіскальної децентралізації, застосування процесів прозорого, учасницького та гендерноорієнтованого стратегічного планування й бюджетування. Окремі напрямки діяльності спрямовано на покращення надання адміністративних послуг та впровадження антикорупційних практик [4].

Заслуговує на увагу співпраця органів місцевого самоврядування з Конгресом місцевих та регіональних влад Ради Європи.

У грудні 2019 року 13 українських муніципалітетів підписали Меморандуми про взаєморозуміння з Конгресом щодо імплементації місцевих ініціатив, які були відібрані відповідно до їх потенціалу реалізації змістовних змін для громадян та громад, зокрема, використовуючи етичні, інноваційні та інклюзивні політики та практики на місцевому рівні [7].

Команди експертів супроводжують реалізацію ініціатив та надають рекомендації щодо інклюзивних консультацій в місцевих громадах, розробки політик, моніторингу та оцінювання досягнутих результатів.

19 квітня 2023 року було підписано Меморандуму про взаєморозуміння між Асоціацією міст України та Конгресом. Документ підписали Віталій Кличко, Голова Асоціації міст України, Київський міський голова та Матьє Морі, Генеральний секретар Конгресу місцевих та регіональних влад Ради Європи [7].

«Підписання третього Меморандуму про взаєморозуміння між нашими двома інституціями є доказом того, що ця єдність має тверду довгострокову перспективу відповідно до спільних цілей і європейських цінностей, які ми поділяємо, та ще більше посилить нашу рішучість діяти як єдине ціле, об'єднавшись за Україну та з Україною, з вами, вашим народом, з демократією» [7] – наголосив Ліндерт Вербеєк, Президент Конгресу місцевих та регіональних влад Ради Європи.

«Основними пріоритетами нашої співпраці є зміцнення місцевого самоврядування, збереження досягнень децентралізаційної реформи та її продовження. Наша принципова позиція – забезпечення безперервної роботи органів місцевого самоврядування та швидке відновлення муніципальної влади на деокупованих територіях» [7] – зазначив Віталій Кличко, Голова Асоціації міст України.

Впровадженню інклюзивного врядування в громадах сприяють не тільки міжнародні організації. Українські громадські організації особливо зацікавлені в розвитку громад та їх післявоєнного відновлення.

Громадська організація «СТЕП» визначає ключові напрямки роботи для громад – це правопросвіта, правова допомога, інклюзивне врядування і адвокація [1].

У квітні ГО «СТЕП» стала одним з виконавчих партнерів проєкту «Людський вимір: ефективне управління за допомогою даних та залучення громад», що реалізується Міжнародною організацією з міграції за фінансової підтримки Уряду Канади. Більше 30

територіальних громад на Запоріжжі та Дніпропетровщині навчаться збирати й аналізувати гендерно чутливі дані, оцінювати потреби мешканців і мешканок та впроваджувати інклюзивні рішення [1].

Сьогодні інклюзивне врядування тісно пов'язано з досягнення рівності та імплементації Європейської хартії рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад. У 2006 році Рада європейських муніципалітетів і регіонів відкрила Хартію для підписання. Асоціація міст України є офіційним партнером РСМР у впровадженні Хартії та 83 територіальні громади і 2 обласні ради прийняли рішення про підписання Хартії [2].

Говорячи про інклюзивне врядування в громадах, окремо варто наголосити на врахування специфічних інтересів етнічних груп в місцях їх компактного проживання. Залишається «відкритим» питання інклюзії та правових можливостей ромів і протидії дискримінації ромського населення.

Таким чином, під час розроблення і впровадження нової інклюзивної політики, загалом та інклюзивного врядування в громадах, зокрема, необхідно врахувати ситуацію, яка пов'язана з війною. Відновлення України – це безумовно відбудова зруйнованих ворогом населених пунктів. Але одночасно – це відновлення повноцінного життя для всіх громадян та забезпечення справедливості для всіх верств населення. Побудова суспільства з усталеними ознаками інклюзивності буде сприяти справжньому розвитку людського капіталу.

Список літератури

1. Громадська організація «Стратегії і технології ефективного партнерства»: . URL: <https://www.stepngo.in.ua/>
2. Гендерна рівність в місцевому самоврядуванні в громадах. Асоціація міст України. URL: <https://gender.auc.org.ua/>
3. Інклюзивна політика. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/inklyuzivna-politika>
4. Інклюзивний розвиток, відновлення та розбудова миру. ПРООН В УКРАЇНІ. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/inclusive-development-recovery-and-peacebuilding>
5. Інклюзивність політики. Електронна версія «Великої української енциклопедії». URL: https://vue.gov.ua/%D0%86%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D0%B7%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8
6. Мельнік М.А. Інклюзивна політика держави під час війни. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. 2022. № 6 (276). С. 44-49. URL: <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2022-276-6-44-49>
7. Місцеві ініціативи з етичних, інноваційних та інклюзивних політик і практик на місцевому рівні в Україні. Офіс Ради Європи в Україні. URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/local-initiatives-on-ethical-innovative-and-inclusive-policies-and-practices-at-local-level-in-ukraine>.
8. Підписано Меморандум про взаєморозуміння між Асоціацією міст України та Конгресом місцевих та регіональних влад Ради Європи. Асоціація міст України. 19 / Квітень, 2023. URL: <https://auc.org.ua/novyna/pidpysano-memorandum-pro-vzayemorozuminnya-mizh-asociaciyeu-mist-ukrayiny-ta-kongresom>